

עת לפרוץ את הלימבו האסטרטגי – האתגר המהותי שבפני ישראל

קובי מיכאל | גיליון 2163 | 1 ביולי 2026

בשנת 2026, ישראל חזקה צבאית מכפי שהייתה ב-2023. אך למרות הישגיה הצבאיים וגם חוסנה הכלכלי והעמידות שהפגין העורף לנוכח איומים ביטחוניים, היא נמצאת באחת מנקודות השפל האסטרטגית בתולדותיה. ישראל נתונה במה שניתן להגדיר כ"לימבו אסטרטגי" – קיפאון מתמשך שבמסגרתו הישגים צבאיים טקטיים מרשימים וגם שיתוף פעולה צבאי תקדימי עם ארצות הברית אינם מתורגמים לניצחון מדיני וביטחוני בר-קיימא.

מתחייבת השאלה: מה צריכה ישראל לעשות כדי להיחלץ מהלימבו, להביס את אויביה בזירות השונות ולייצר את ההיפוך האסטרטגי שיבטיח את ביטחונה לעתיד לבוא? התשובה אינה טמונה בהגברת העוצמה הצבאית לבדה, אלא בהבנת מטרות האויב וביצירת מהלך נגד, שיפרק את ההיגיון שהניע את מתקפת ה-7 באוקטובר ויסייע להתניע שוב התקדמות לקראת נורמליזציה אזורית עם ישראל ושיפור מעמדה הבינלאומי. עיקר המהלך הוא גיבוש "מפת דרכים פונקציונאלית" לזירה הפלסטינית, שתיושם בגיבוי אמריקאי ובכפוף למילוי תנאים ביטחוניים קשיחים ברצועת עזה וביהודה ושומרון, וכן חתירה להסכמים עם לבנון וסוריה.

יותר משנתיים לאחר מתקפת ה-7 באוקטובר, חזיתות הלחימה הפתוחות, שבהן מעורבת ישראל, מרובות ומקיזות דם: ברצועת עזה מתנהלת מלחמת התשה מבוזרת; בגבול הצפון מפונים עשרות אלפי תושבים מבתיים על רקע חילופי מהלומות יומיים מול חזבאללה, בעוד ישראל מרוסנת ומוגבלת בתגובותיה נגד הארגון בשל הלחץ האמריקאי עקב קידום מזכר ההבנות עם איראן והמשא ומתן שעתיד להיפתח בין וושינגטון לטהראן; וביהודה ושומרון, השטח מבעבע ומחייב הקצאת משאבים קבועה. בה בעת, ישראל אינה מקדמת משא ומתן ביטחוני עם סוריה והקיבעון מאפשר לטורקיה להרחיב את השפעתה על מדינה זו ובשטחה. נראה שגם ההידברות עם ממשלת לבנון ואפילו [הסכם המסגרת](#) החשוב שנחתם בין השתיים בווינגטון בתיווך אמריקאי ב-26 ביוני 2026 לא יחליף מהלך משלים הכרחי למהלך הצבאי נגד חזבאללה. ובנוסף, ישראל חווה שחיקה חסרת תקדים במעמדה הבינלאומי – מבידוד דיפלומטי במוסדות בינלאומיים עד איומי אמברגו ואובדן לגיטימציה במדינות המערב.

פגיעה חמורה ומטרידה במיוחד נרשמת בציר החיוני ביותר לביטחון הלאומי: יחסי ישראל-ארצות הברית. המשבר המעמיק מול הממשל האמריקאי, המתאפיין במחלוקות פומביות על "היום שאחרי" ובחוסר אמון מופגן, פוגע ביכולת ההרתעה הישראלית ומגביל את חופש הפעולה הצבאי והמדיני של ירושלים. ישראל פועלת מתוך תחושת מגננה, מגיבה לצעדי האויב ומנהלת את המשבר הרב-זירתי בראייה קצרת טווח: היא משחקת למעשה, "דמקה" – משחק ליניארי של הכאת כלים טקטיים - בעוד אויביה, ובראשם איראן, מנהלים נגדה משחק "שחמט" רב-ממדי, ארוך טווח וגיאופוליטי במובן החיבור בין הזירה האיראנית לבין לבנון, ובמידה מסוימת גם לרצועת עזה, ובהמשך אולי גם בהתייחס לחות'ים. ישראל מתמקמת במרחב הטקטי בעוד אויביה מתמרנים במרחב האסטרטגי.

המהלך לסיכול הנורמליזציה עם ישראל וההיפוך האסטרטגי הנדרש

כדי לנצח במשחק השחמט האזורי, יש להבין תחילה את תוכנית המערכה של היריב. יציאתו של יחיא סינוואר למתקפת ה-7 באוקטובר נבעה ממספר סיבות כשאחת החשובות ביניהן הייתה סיכול תהליך הנורמליזציה בין ישראל לערב הסעודית. בראייה האסטרטגית של גורמי "ציר ההתנגדות" שבהובלת טהראן, המתקפה הייתה מהלך מנע קריטי שנועד לסכל פריצת דרך מדינית בין ישראל לערב הסעודית (ערב המתקפה, הרכבת האמריקאית-סעודית-ישראלית נעה במהירות לעבר הסכם נורמליזציה), שבראיתם הייתה מובילה להשתלבות ישראל כגורם משמעותי בארכיטקטורה אזורית חדשה, שהייתה מחלישה את איראן ודוחקת את הנושא הפלסטיני מסדר היום הבינלאומי. מתקפת ה-7 באוקטובר נועדה לקבור את 'הסכמי אברהם', להצית מחדש את הסכסוך הישראלי-ערבי ולכלוא את ישראל ב"טבעת אש" נצחית.

לפיכך, הגדרת "הניצחון המוחלט" של ישראל חייבת להשתנות. השמדת גדודי חמאס או חיסול בכירים בארגון הם תנאי הכרחי, אך לא מספיק. הניצחון האסטרטגי האמיתי – הפיכת הקערה על פיה (The Boomerang Effect) – יושג רק כאשר המטרות המקוריות של האויב יהפכו לכישלון מהדהד. השלמת פרויקט הנורמליזציה עם ערב הסעודית, הרחבת 'הסכמי אברהם', ניתוק לבנון מציר ההתנגדות ושלילת יכולת איראנית להשפיע בסוריה, כל אלה יהוו את התבוסה המוחצת ביותר לחמאס, לחזבאללה ולאיראן. זהו המהלך שיבהיר לטהראן כי האסטרטגיה התוקפנית שלה השיגה את התוצאה ההפוכה מזו שקיוותה לה.

המרת "חזון שתי המדינות" ב"מפת דרכים פונקציונלית"

ניהול המשא ומתן מול הממשל האמריקאי בסוגיה זו דורש שינוי עמוק: מעבר ממגננה אידיאולוגית ("למה המודל האמריקאי מסוכן" בהתייחס לרצועת עזה, והאפשרות המסתמנת לגמישויות מסוכנות במימוש תוכנית עשרים הנקודות) ליוזמה ביטחונית-פונקציונלית (כיצד מייצרים יציבות בשטח וכיצד מכשירים את התנאים לשיקום ולהתקדמות ברצועת עזה ובשטחי הרשות הפלסטינית).

בבואה לנהל את המשא ומתן מול ממשל ארצות הברית, על ישראל להפסיק להצטייר כ"סרבנית שלום" כרונית, המגיבה בביטול אוטומטי ליוזמות מדיניות. במקביל, עליה לאמץ גישה של ריאליזם מותנה ביטחונית. במפגשים סגורים ובניירות עמדה רשמיים, על המשלחת הישראלית להעביר את מרכז הכובד הדיפלומטי מחזונות פוליטיים מופשטים של "פתרון שתי המדינות" – פרדיגמה שהאמון בה נשחק בקרב הציבור הישראלי עוד טרם ה-7 באוקטובר ומונח שבמציאות הפוסט-7 באוקטובר נתפס בציבור הישראלי כפרס מובהק לטרור – אל עבר פרמטרים מוחשיים של ניהול סיכונים. לשם כך, ישראל צריכה להבהיר לוויינינגטון כי היא אינה מתנגדת לעצם הרעיון של ניהול עצמי פלסטיני וגם לא לחזרת הרשות הפלסטינית לרצועת עזה, אלא ללוחות הזמנים האוטופיים ולמימוש ריבונות פלסטינית, שאינה מגובה ביכולת משילות בשטח.

הטיעון המרכזי מול הבית הלבן חייב להיות מבחן התוצאה: ריבונות פלסטינית חסרת רסן ללא ארכיטקטורה ביטחונית קשיחה תביא לקריסה מיידית של הרשות הפלסטינית, לעליית חמאס ביהודה ושומרון ולהפיכת האזור כולו לבסיס קדמי איראני – תרחיש שיערער את כלל האינטרסים האמריקאיים במזרח התיכון, כולל ארכיטקטורת הנורמליזציה הישראלית-סעודית.

תנאי סף בלתי מתפשרים

כדי לנתק את החזון הרומנטי מהמציאות האזורית הקרה, על ישראל להציג לממשל האמריקאי רשימה קשיחה של תנאי סף מבצעיים ובלתי מתפשרים לכל התקדמות מדינית. תנאים אלו ינוסחו ויוצגו לפנטגון ולקהילת המודיעין אמריקאית בשפה מקצועית-ביטחונית:

1. **חופש פעולה מבצעי מוחלט של צה"ל ושב"כ:** בכל המרחב שבין הירדן לים, בדומה למודל הקיים כיום בשטחי יהודה ושומרון, ללא הגבלת זמן.
2. **פירוז מוחלט וקבוע:** של השטח הפלסטיני מנשק תלול-מסלול, נ"ט, ואמצעי לחימה מתקדמים, כולל שליטה ישראלית מלאה ובלתי ניתנת לערעור על המעטפת החיצונית (בקעת הירדן, ציר פילדלפי והמרחב הימי והאווירי).
3. **שינוי מבני במנגנוני הרשות הפלסטינית:** החל מהפסקת תשלום המשכורות למחבלים (מנגנון "pay for slay"), דרך רפורמה עמוקה במערכת החינוך והסרת תכני הסתה, ועד הקמת מנגנון ביטחוני פלסטיני חדש, שיעבור

הכשרה ופיקוח אמריקאי-מפרצי הדוק ויציג יכולת אקטיבית לפירוק תשתיות טרור בצפון השומרון ובדרום הרצועה.

על ישראל להבהיר לממשל האמריקאי שהיא נכונה לקדם תוכנית מדינית ולהוביל לשינוי יסודי ברצוע עזה ובזירה הפלסטינית, אלא שקצב ההתקדמות על הקרקע ייקבע אך ורק על פי עמידה ביעדים המבצעיים הללו (Performance-Based Approach).

המנוף הסעודי והפניית הלחץ לוושינגטון וריאד

נקודת התורפה של המדיניות האמריקאית היא השאיפה ההיסטורית של הממשל להשיג עסקת הגנה מונומנטלית עם ערב הסעודית טרם חילופי הממשל הבאים. ישראל צריכה לנצל את דחיפות הזמן הזו כמנוף לחץ הפוך. במקום להתגונן מול דרישות ארצות הברית ל"חזון פלסטיני", עליה להציג את המתווה המדיני הסביר בעיניה ובמקביל לייצר חזית פונקציונלית חשאית מול ריאד. מוחמד בן סלמאן זקוק ליכולת להציג התקדמות בסוגייה הפלסטינית כדי להצדיק נורמליזציה בפני העולם הערבי והאסלאמי, אך בשיחות סגורות הוא חושש מעליית מדינת טרור רדיקלית המזוהה עם האחים המוסלמים או איראן - לא פחות משישראל חוששת מכך ואף דוחק באמריקאים להשלים את המלאכה באיראן בה הוא רואה הזדמנות היסטורית לעיצוב מחדש של המזרח התיכון.

לכן, ישראל צריכה להציע לאמריקאים נוסחה שתספק את הצורך הסעודי בהצהרה פוליטית שמשמעותה הברורה והחד-משמעית היא תמיכה עקרונית ופומבית באופק מדיני בהסכמה הדדית, בכפוף לפירוז ולשאר קריטריונים ביטחוניים נוקשים. על ידי כך, ישראל תעביר את הכדור למגרש האמריקאי והסעודי: אם וושינגטון תחפוץ במתווה זה, יהיה עליה ללחוץ על רמאללה לעמוד בתנאי הפירוז והמשילות, ולחדול מללחוץ על ישראל להסכים להסדר על פי חזון אוטופי, שמשמעותו היא התאבדות ביטחונית.

יריית הפתיחה: פריצת דרך מול הרשות הפלסטינית

הדרך לריאד, כמו גם לשיקום היחסים עם וושינגטון, אינה עוברת דרך עקיפת הבעיה הפלסטינית, אלא דרך ניהולה המושכל. כדי להתניע את מהלך השחמט האזורי, ישראל נדרשת לייצר פריצת דרך בהתנהלותה מול הרשות הפלסטינית. ערב הסעודית הבהירה מעל לכל ספק כי נורמליזציה לא תיתכן ללא "אופק מדיני" או מסלול בלתי הפיך לפתרון הסוגייה הפלסטינית. המשך הסטטוס קוו, ובמרכזו הסירוב הישראלי להציג אופק מדיני ובצד זאת מדיניות שדינה להחליש את הרשות הפלסטינית עד כדי מיטוט - משחקים ישירות לידי של חמאס, השואף להשתלט על יהודה ושומרון ולהיכנס בנעלי הרשות הפלסטינית ביום שאחרי אבו מאזן. מאידך גיסא, לישראל, כמו גם לערב הסעודית ולארצות הברית נותר מרחב גמישות בנוגע להגדרת האופק והמסלול ובעיקר להתוויית מפת דרכים להתקדמות.

לפיכך, ישראל נדרשת ליזום מהלך פרו-אקטיבי: לא ויתורים חד-צדדיים שמשמעותם חוסר אחריות, אלא הגדרת מתווה לרשות פלסטינית "מחודשת" (Revitalized) – כזו שתעבור רפורמה עמוקה במערכת החינוך (הפסקת ההסתה), במנגנוני התשלום למחבלים, וביעילות המשטרתית, שלא באמצעות בניית כוח צבאי תחתיה או לצדה. כוח צבאי כזה, ככל שישנו, צריכה ישראל לדרוש לפרקו. תמורת רפורמות אלו ובתיאום עם איחוד האמירויות וערב הסעודית, ישראל תסכים לשילוב מדורג של הרשות הפלסטינית בניהול האזרחי של רצועת עזה ב"יום שאחרי" (לאחר פירוק חמאס, פירוז הרצועה ומימוש תוכנית עשרים הנקודות), כאשר כל התקדמות בכיוון של חיבור מחדש בין הרצועה לבין יהודה ושומרון ומתכונת הישות המדינתית הפלסטינית יותנו בביצוע של הרשות הפלסטינית (performance based) ותהליך התיקונים שתעבור.

פריצת דרך כזו תעניק לארצות הברית ולערב הסעודית את הצידוק המדיני הנדרש כדי להתקדם לעבר העסקה הגדולה, תבדוד את חמאס בזירה הפנים-פלסטינית ותקנה את עננת ה"כיבוש הנצחי" המשחירה את מעמדה של ישראל בעולם.

הציר הסעודי: ניצול השינויים בהתנהלות הסעודית

ניתוח החזית הסעודית מחייב את ישראל להשתחרר מתפיסות העבר. הממלכה הסעודית בהנהגת מחמד בן סלמאן אינה עוד "גרורה" אמריקאית צייתנית. בשנים האחרונות ניכרת נסיגה סעודית מבוקרת מחסות אמריקאית בלעדית והחלפתה במדיניות חוץ המקדמת אוטונומיה אסטרטגית. ביטוי מרכזי לכך הוא ניסיונה של ריאד לגבש ברית סונית רחבה, הכוללת את מצרים, טורקיה ופקיסטן. ברית זו נועדה להעניק לאפשר לסעודים לגדר סיכונים ולייצר משקל נגד הן מול המעצמות הגלובליות (ארצות הברית, סין ורוסיה) והן מול האיום השיעי האיראני, תוך מיצוב מעמדה כמעצמה אזורית בלי להסתמך רק על המטרייה הביטחונית הרעועה של וושינגטון.

במציאות החדשה הזו, ישראל צריכה למצב את עצמה לא כנציגת האינטרס האמריקאי באזור, אלא כשותפה עצמאית, חיונית ורבת-עוצמה עבור ערב הסעודית ואולי באמצעותה להגיע לפקיסטן. היתרונות הבלתי מבוטלים של ישראל – החל מטכנולוגיות הגנה אווירית מפני טילים וכטב"מים (שעמדו למבחן מול איראן), דרך מודיעין איכותי ועד עוצמה טכנולוגית ואנרגטית – אמורים להיות נכס אסטרטגי עבור ערב הסעודית ובהמשך אולי גם לפקיסטן. נורמליזציה בהקשר זה אינה "פרס" לישראל בלבד, אלא גם אינטרס סעודי מובהק.

החזית הסורית: חידוש המשא ומתן הביטחוני

ראיית השחמט הרב-ממדית מחייבת גם מפנה דרמטי בגבול המזרחי-צפוני, באמצעות חידוש המשא ומתן הביטחוני עם משטר א-שרע בסוריה והאצתו. פריצת דרך בערוץ זה תשרת ארבעה אינטרסים ישראלים ואזוריים קריטיים:

1. **השתלבות בחזונו האסטרטגי של הנשיא טראמפ:** המהלך ישתלב ישירות עם שאיפתו הנשיא טראמפ להרחבת 'הסכמי אברהם' ושילוב סוריה בהם. ממשל טראמפ רואה גם בהחזרת סוריה למרחב ההשפעה הערבי-מתון מפתח להחלשת איראן, וישראל יכולה לשמש מנוע מבצעי וביטחוני שיאפשר את המהלך המדיני הרחב הזה.
2. **ריסון ודחיקת ההשפעה הטורקית:** סוריה מהווה זירת שאיפות הגמוניות עבור אנקרה. האצת ערוץ הידברות ביטחוני עם דמשק, שיגובה על ידי מדינות המפרץ, יחליש ישירות את ההשפעה הטורקית בסוריה ובמזרח התיכון כולו.
3. **ייצוב ביטחוני ומניעת התבססות איראנית:** מתן "נתיב יציאה" למשטר הסורי הציר האיראני, באמצעות פיתויים כלכליים וערבויות ביטחוניות, יאפשר לו להגביל עוד יותר את חופש הפעולה של משמרות המהפכה ושל חזבאללה על אדמתו. החלשתה של אחיזת הטרור בסוריה תייצר חיץ פיזי ורציף שינתק את קווי האספקה האיראניים לביירות.
4. **צמצום ההיערכות הצבאית ופינוי משאבים:** המציאות הביטחונית הנוכחית מאלצת את צה"ל להחזיק כוחות גדולים וקבועים ברמת הגולן ובזירה הצפונית. הסדרה ביטחונית ולו זמנית או מוגבלת מול משטר ריבוני בדמשק תאפשר ייצוב ביטחוני ארוך טווח ומצד שני תאפשר צמצום הכרחי של ההיערכות הצבאית במרחב. שחרור המשאבים והכוחות חיוני כדי לאפשר לצה"ל לרענן את שורותיו ולהתמקד באיומים ישירים אחרים.
5. **שיפור מעמדה הבינלאומי של ישראל:** בעצם האצת המשא ומתן ובוודאי שעם התקדמותו והצלחתו, שיבואו לידי ביטוי גם בחזרה להיערכות בקווי הסכם ההפרדה שטרם המלחמה, יחזק את דימויה של מדינת ישראל כמדינה השוחרת הסכמים, יציבות ונטולת שאיפות טריטוריאליזם.

החזית הלבנונית: האצת המשא ומתן עם לבנון כמנוף לפירוק הציר

במקביל לציר הסורי, המהלך המדיני חייב לכלול תפנית חדה בחזית הצפונית. הדרך להחלשת חזבאללה אינה עוברת רק דרך תקיפות של חיל האוויר ותמרון צבאי בעומק שטח לבנון, אלא דרך האצת המשא ומתן המדיני עם ממשלת לבנון הלגיטימית, בגיבוי בינלאומי וערבי רחב. הסכם המסגרת שנחתם ב-26 ביוני 2026 הוא פריצת דרך חשובה בהקשר זה, אם כי רק תחילתה של דרך, המחייבת תמיכה אמריקאית וסעודית משמעותית בממשלת לבנון ובצבאה ומעורבות אמריקאית אפקטיבית בפיקוח על פעילות צבא לבנון בשתי המובלעות שיועברו על פי ההסכם לאחריותו, כבסיס הכרחי להמשך התהליך ולהיערכות מחדש של צה"ל וצבא לבנון במרחב ובלי לאפשר לחזבאללה לשקם את יכולותיו.

ישראל צריכה להציב על השולחן הצעה ברורה להסדרת כלל נקודות המחלוקת בגבול היבשתי (כולל חוות שבעא ורג'ר) וליצירת ערבויות בינלאומיות ליישום החלטת או"ם משופרת (בסגנון 1701). המהלך המדיני הזה צריך להיות מתואם עם מדינות המפרץ (ערב הסעודית ואיחוד האמירויות), שיציעו תמריצים כלכליים לשיקום המדינה הלבנונית הקורסת וצבאה – אך ורק בתנאי של נסיגת חזבאללה אל מעבר לליטני ופירוק כוחו הצבאי.

אסטרטגיה זו תציב את חזבאללה במלכוד. אם יסרב להסדר וימשיך בלחימה, הוא יצטייר בעיני הציבור הלבנוני (כולל בקרב חלקים בקהילה השיעית) כמי שבשליחות טהראן מחריב את לבנון ומכשיל הגשת סיוע של מיליארדי דולרים. הפיכת לבנון מזירת לחימה בלעדית של חזבאללה לזירת התמודדות מדינית מול ממשלת לבנון תסדוק את הלגיטימציה הפנימית של הארגון ותייצר מנוף לחץ אפקטיבי לניתוק ביירות מציר ההתנגדות.

מעבר לממד הביטחוני, הממד הכלכלי הוא "אבן ראשה" שבלעדיה המבנה המדיני מול לבנון יקרוס. חזבאללה אינו רק ארגון טרור, הוא רשת ביטחון חברתית-כלכלית עבור העדה השיעית ומנגנון סחיטה מול המדינה הלבנונית. כדי לדחוק אותו, על ישראל לעודד ארכיטקטורה ביטחונית-כלכלית שבה התמורות המפרציות יהיו נרחבות ומפתות יותר מצינור המזומנים האיראני, אך מותנים מפורשות בריסון שיטתי גם אם הדרגתי של הארגון. הנזק הישיר מתקופות הלחימה האחרונות בלבנון מוערך במיליארדי דולרים, ומאז מארס 2026 המדינה חווה צניחה דרמטית בהכנסות הציבוריות.

זהו בדיוק חלון הזדמנויות ליצירת מנוף כלכלי בדמות שורת פרויקטים משמעותיים, וביניהם: התקדמות בפיתוח מקורות הגז של לבנון, שיסייעו לה להיחלץ מחובות עתק; שיקום תשתיות קריטיות בסיוע מסגרת המימון שאישר הבנק העולמי ([פרויקט LEAP](#)) ובפיקוח הדוק למניעת מימון טרור ולשם עקיפת מנגנוני חיזבאללה; הצלת המערכת הבנקאית וייצוב המטבע בסיוע ערב הסעודית ואיחוד האמירויות. ובהקשר האסטרטגיה הישראלית בלבנון: ישראל צריכה לעודד את ארצות הברית וצרפת לתמוך בתוכנית המפרצית של "כסף תמורת ריבונות אפקטיבית".

המכשול הטורקי: בלם ו"ספילר" לארכיטקטורה אזורית חדשה בשילוב ישראל

אחד האתגרים המרכזיים בדרך למימוש של המהלך השאפתני המוצע הוא התנהלותה של טורקיה בעידן רג'פ טאיפ ארדואן. אנקרה, הרואה בעצמה מנהיגת העולם הסוני ופטרונית של תנועת ה"אחים המוסלמים" (וחמאס בכלל זה), מזהה בנורמליזציה ישראלית-סעודית רחבה איום ישיר על שאיפותיה האזוריות. ארדואן עלול לפעול כ"ספילר" מסוכן. הוא עלול לנסות לתקוע טריז בברית הסונית המתרחבת, להסית את ריאד נגד התקרבות לישראל ולשבש כל ניסיון להתקרב לפקיסטן, ככל שיתממש, להחרף את הצעדים הכלכליים והדיפלומטיים נגד ישראל, ולהעניק מקלט מדיני וכלכלי לבכירי חמאס, השוהים כיום בקטר. פעילים בכירים [כבר פועלים מאדמת טורקיה](#) ובאישורה המלא, אולי אפילו בעידודה, לפיתוח תשתיות הטרור של חמאס ביהודה ושומרון ולארגון פעולות טרור נגד ישראל.

כדי לנטרל את המכשול הטורקי ולבלום את שאיפותיה ההגמוניות במרחב, על ישראל לנקוט שורת מהלכים סימולטניים בזירות המקבילות:

- 1. מינוף הערוץ הסורי:** האצה של ערוץ ביטחוני-מדיני מול דמשק תקדם את השבת הריבונות והלגיטימציה של משטר א-שארע על כלל שטח סוריה, תשמוט את הקרקע תחת התירוצים הטורקיים להרחבת הנוכחות הצבאית מעבר לנוכחותה בצפון המדינה ובסיוע משאבים מפרציים תחליש את אחיזתה הכלכלית והפוליטית שם.
- 2. רתימת הצייר המצרי-סעודי:** ישראל צריכה לבסס ולהעמיק את שיתופי הפעולה עם מצרים וערב הסעודית ולאפשר להן השפעה ולפעמים גם הובלה, במטרה להרחיב את התשתית לעיצוב המרחב מחדש על בסיס האינטרסים החיוניים שלה באופן שימתן את ההשפעה הטורקית בו. מצרים וערב הסעודית התקרבו לטורקיה, בין היתר, בשל אובדן אמון בארצות הברית, לכן נכון מבחינת ישראל לפעול מול הממשל האמריקאי בניסיון לשכנעו לבנות מחדש את האמון מולן באופן שישירת גם את חזונו של הנשיא טראמפ לגבי הארכיטקטורה האזורית החדשה על בסיס הרחבת 'הסכמי אברהם'.
- 3. מניעת מעורבות טורקית משמעותית בזירה הפלסטינית בכלל וברצועת עזה בפרט.**
- 4. הידוק הברית ההלנית:** הרחבת והעמקת שיתופי הפעולה האזוריים ובכלל זה בתחום הסייבר, המודיעין והמרחב הימי עם קפריסין ויוון וההכשרת התנאים לגשר שבין אסיה לאירופה בעתיד לבוא במסגרות דוגמת IMEC.
- 5. הפעלת מנופים כלכליים ומדיניים אמריקאיים:** הכלכלה הטורקית, שהיא אומנם כלכלה גדולה, אך סובלת בין השאר מאינפלציה, זקוקה ליציבות, ויש להניח שארדואן מכיר בכך שלהתנגדות פעילה למהלכים המגובים על ידי וושינגטון וריאד יתלווה תג מחיר כבד. באמצעות הידברות אינטימית, יש לדחוף את ממשל טראמפ להבהיר לאנקרה כי פגיעה בארכיטקטורה האזורית החדשה תגרור סנקציות כלכליות קואבות.

המכשולים מבית: מגבלות המרחב הפוליטי בישראל

האתגר הגדול ביותר העומד בפני מימוש אסטרטגיית השחמט הזו אינו נמצא בבירות ערב, אלא בירושלים. המרחב הפוליטי בישראל כיום מאופיין בשבר עמוק ובקיטוב חסר תקדים. המבנה הקואליציוני הנוכחי והתלות בגורמי ימין קיצוני מייצרים שיתוק קונספטואלי, שבו כל אזכור של "רפורמה ברשות הפלסטינית" או "אופק מדיני" נתפס ככניעה או כוויתור בלתי קביל.

זהו הפרדוקס הישראלי המרכזי: הצורך הביטחוני-אסטרטגי הדחוף ביותר - חבירה לציר הסוני, הסדר בצפון, ערוץ מול סוריה ושיקום היחסים עם ארצות הברית - מתנגש חזיתית עם מגבלות ההישרדות הפוליטית של הקואליציה הממשלתית הנוכחית בטווח הקצר. מנהיגות ישראלית חפצת חיים תידרש לקבל החלטות קשות: להכיר בכך ש"מטבעות העובר לסוחר" הנדרשים (בפרט הסכמה עקרונית למסלול מדיני מבוקר מול הפלסטינים) הם מחיר פעוט לעומת הרווח העצום של פירוק ציר הרשע האיראני. המשך המשחק בלוח ה"דמקה" המקומי כדי לרצות בסיסים פוליטיים, יותיר את ישראל מבודדת, מותשת וניגפת במערכה הגדולה.

סיכום והמלצות אופרטיביות: לעבור מדמקה לשחמט

הלימבו האסטרטגי שבו נתונה ישראל אינו גזירת גורל, אלא תוצאה של ניהול סכסוך בגישה ליניארית וקצרת ראי, שאינה משלבת באופן מושכל דיו בין המדיני לצבאי ואינה מתרגמת הישגים צבאיים משמעותיים למהלכים מדיניים, שתכליתם מימוש מטרות על. כדי להביס את אויביה המרים. על ישראל להרים את המבט מן המנהרות בעזה ומאחזי חיזבאללה, אל עבר לוח השחמט של המזרח התיכון כולו. עת להפסיק לשחק דמקה; הגיע הזמן לשחק שחמט.

היפוך אסטרטגי יושג רק באמצעות מהלך משולב, סימולטני ומתוזמן היטב, שיתרגם את ההישגים הצבאיים משלוש השנים האחרונות בקירוב לשינוי גיאופוליטי קבוע: פריצת דרך מול רשות פלסטינית מחודשת שתפתח את השער לריאד; השלמת הנורמליזציה עם ערב הסעודית ושילובה של ישראל בציר הסוני המתרחב; פתיחת ערוץ ביטחוני מול סוריה, שיחליש את איראן וטורקיה ויאפשר צמצום כוחות; והאצת מהלך מדיני-כלכלי מול ממשלת לבנון לשחיקת הליגיטימציה של חיזבאללה.

מפת דרכים ליישום – המלצות אופרטיביות לדרג המדיני:

1. **הקמת צוות משימה בין-משרדי בהובלת ראש הממשלה (מל"ל, משרד החוץ, צה"ל ושב"כ וכן בכירים לשעבר במערכות המדינתיות הרלוונטיות):** לגיבוש מסמך "תנאי הסף הפונקציונליים" להצגה רשמית לממשל האמריקאי, שינוסח מקצועית ובשפה מבוססת ביצועים (Performance-Based Approach).
2. **התנעת ערוץ חשאי מול ריאד ורמאללה:** להגדרת מתווה הרשות הפלסטינית המחודשת (רפורמות חינוך, הפסקת תשלומים למחבלים, רפורמות מבניות ורפורמות במערך הביטחוני), במטרה להציע לסעודים סולם להתקדמות לעסקת הנורמליזציה הגדולה, בכפוף למילוי התנאים של פירוז רצועת עזה ושליטה ביטחונית ישראלית במקביל לרפורמות עומק ברשות הפלסטינית.
3. **פתיחת ערוץ ביטחוני מואץ מול דמשק בגיבוי אמריקאי:** מינוף האינטרסים של ממשל טראמפ לשילוב סוריה ב'הסכמי אברהם'. המטרה: השגת הבנות ראשוניות להרחקת כוחות עוינים בדרום סוריה, בלימת החתירה הטורקית להגמוניה, וייצוב קו הגבול באופן שיאפשר דילול בפריסת כוחות צה"ל במרחב. ובנוסף: בניית קואליציית ריסון נגד טורקיה: רתימת מצרים, ערב הסעודית וארצות הברית להפעלת מנופי לחץ מדיניים ופיננסיים על אנקרה, כדי למנוע ממנה לתפקד כ"ספוילר" או להעניק מקלט לחמאס ב"יום שאחרי". במקביל להרחבת הברית ההלנית עם קפריסין ויוון והעמקתה.
4. **ייזום תוכנית "כסף תמורת ריבונות אפקטיבית" מול ארצות הברית וצרפת לחזית הלבנונית:** התניית המימון וההשקעות המפרציות (בבלוק 8, בשיקום תשתיות וביציבות המטבע) בנסיגת חיזבאללה מעבר לליטני ובהעברת סמכויות הריבונות לצבא לבנון, שיפעל לפירוק שיטתי של חיזבאללה מנשקו.

כאשר הארכיטקטורה האזורית החדשה תתממש, טבעת האש שאיראן ניסתה לבנות סביב ישראל תהפוך טבעת חנק סביב טהראן ושלוחותיה. זה יהיה הניצחון המוחלט האמיתי על חמאס ועל ציר ההתנגדות כולו: מציאות שתבהיר לאויב כי עצם ההחלטה להוציא לפועל את מתקפת ה-7 באוקטובר וניסיון להשמיד את ישראל – הם שהובילו לבידודו ולתבוסתו המדינית המוחצת.

עורכי הסדרה: ענת קורץ, רינת חרש ואלדד שביט.